

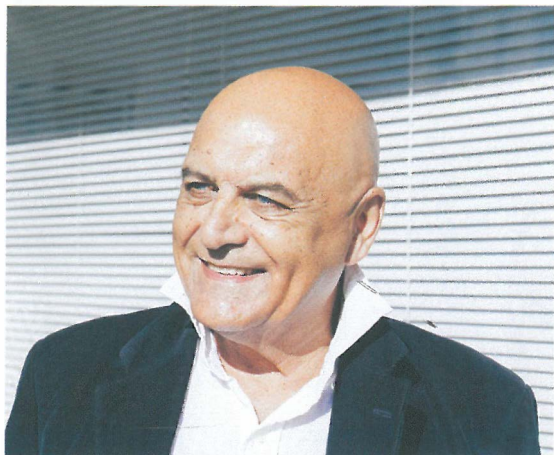
ПРОФ. Д-Р ИНЖ. АРХ. ПЕНЬО СТОЛАРОВ

ПОЧЕТЕН ПРОФЕСОР
НА НОВ БЪЛГАРСКИ
УНИВЕРСИТЕТ

КОНТЕКСТУАЛНИЯТ
ПОДХОД - ДУХЪТ НА
ВРЕМЕТО, ДУХЪТ НА
МЯСТОТО И ЛИЧНОСТТА
НА АРХИТЕКТА

Двигателят на промяната в архитектурно-градоустройственото формообразуване е професионализмът, който отчита духа на времето и мястото и влага своя принос за развитието на социалната и предметна среда

От 2011 г. Пенчо Столаров преподава в департамент "Архитектура" на Нов български университет - София. Като гост-професор и преподавател е работил в Universities of Applied Sciences в Лайпциг и Щутгарт, УАСГ - София, и Bauhaus-Universität Ваймар. От 2004 г. е включен в немското издание на биографичната енциклопедия Who is Who in der Bundesrepublik Deutschland. Научните изследвания на Пенчо Столаров в областта на затворено нагънатата тънкостенна черупка са патентовани в Германия, България и САЩ. Дипломира се като архитект в УАСГ, защитава докторат в Bauhaus-Universität Ваймар и има редица научни публикации в български и международни издания. От 1992 г. е член на DOCOMOMO International към ICOMOS и инициира създаването на българската секция на организацията през 1994 г. Неговото творчество като архитект и дизайнер, както и изследванията му в областта на архитектурните конструкции са многократно цитирани и отразени в професионалните издания, а неговите проекти и спечелени конкурси са реализирани в България, Русия, САЩ и Германия.

ОБЕКТ
"Смарт център Бургас"

ГЛАВЕН ПРОЕКТАНТ
проф. д-р инж. арх. Пенчо
Столаров

ИНТЕРИОР И РАБОТНИ
ДЕТАЙЛИ
инж. Пламен Андреев

ИНВЕСТИТОР
"Планекс" ЕООД

ИЗПЪЛНИТЕЛ
"Планекс Бургас" ООД

Арх. Столаров, честит 70-годишен юбилей и 45 години в архитектурата, градоустройството и проектирането! Как започна всичко - как избрахте професията на архитекта?

Като завършил немската гимназия в София, вече знаех, че ще следвам архитектура, а архитектурата, освен че е изкуство, е и една дисциплинираща професия. През 1966 г. кандидатите в Архитектурния факултет бяха 2500, а местата за донаторници бяха 5. Отначало не ме приеха и една година учих строително инженерство, след това един семестър "Вътрешна архитектура" в Москва, но след това все пак бях приет "Архитектура" и завърших УАСГ с отличие. През 1976 г. с колегите Владимир Дамянов, Росен Савов, Габриела Семова и Григор Дойчинов спечелихме конкурса за системата от обществени пешеходни пространства за центъра на София с идеи, които в момента са много актуални - за пръв път предложихме включването на структурата на Улия Сердика в градското обществено пространство и отредохме вкарването на автомобилния трафик през историческия център на София по градска магистрала като "Тодор Александров". Нашият подход носеше всички белези на контекстуалното отношение към градската среда и отчиташе всички аспекти на нейното формообразуване.

Как попагнахте в "Баухаус"? През 1975 г. вече бях младши научен сътрудник в КНИПИТУГА, спечелих стипендия и през 1976 г. заминах за Ваймар. През 1976 - 1979 г., докато разработвах докторската си теза, се запознах с "Баухаус" като учебно заведение с най-мощно влияние върху утвърждаването на съвременната архитектура. Темата на докторската ми дисертация е "Обществените пешеходни пространства в градските центрове и елементите на обществено обслужване".

През 1992 г. като член на журито на студентския конкурс "Нова концепция за академията Баухаус - Десау - Future Bauhaus", обявен от Bauhaus Universität и Pilkington Glass, имах възможност да се запозная с мисленето на бъдещите архитекти от цяла Европа за съвременните тенденции в архитектурното образование и приоритетите, които те формулират в контекста на класическия модернизъм. Пристигнаха 1734 проекта от 48 висши училища по архитектура от 15 страни. Резултатите показаха в каква висока степен надделяват локалните тенденции в архитектурата, а конкурсът се превърна в един контекстуален "Баухаус". След това бях поканен да ръководя издаването на сборника с материалите.

Кои са проектите в България, с които се гордеете? Като се завърнах от Ваймар в България, първият реализиран от мен обект беше Централният дом на учителя на ул. "Генерал Паренсов" до градинката на храм "Св. Седмочисленици". Открих в архивите, че навремето едно учителско семейство е завещало къщата си на българските учители, и се опитах да помогна да бъде създаден достоен дом за тази благородна професия. През 1983 г. Централният дом на учителя спечели голямата награда на публиката на Международното биенале по архитектура в София. Тезата, която защитих и подготвих и до днес, е, че колкото повече пластове на времето се съдържат в една архитектурна творба, толкова тя става по-богата и по-въздействаща.

Знаков проект от това време е и приемната сграда-музей към Боянската църква - интерпретация на раннохристиянската базилика, завършена за месец и

половина по повод посещението на Михаил Горбачов през 1985 г. През същата година в България се проведе и конгресът на ЮНЕСКО и реализираната сграда беше показан на делегатите и участниците. През 1996 г. конгресът на ИКОМОС също беше открит в тази сграда и тя отново получи международно и национално признание.

Други важни за мен проекти са централната пешеходна зона на Габрово, след като спечелихме най-висока премия в национален конкурс през 1984 г., Културен дом-паметник "Септемврици" като основна градоустройствена доминанта в центъра на град Септември и Художествената галерия в Бургас. Автор съм на магазините на модните къщи "Валентина" и "Рила" на бул. "Витоша", за които през 1986 г. спечелих наградата на София. С тях имах възможност да навляза в сградната структура на софийските квартали, а решението за магазин "Валентина" и до днес се отличава с функционална свързаност на трите нива - сутерен, партер и мецанин.

От 1985 г. преподавате в Германия? През 1983 г., след като Домът на учителя спечели голямата награда на публиката на биеналето в София, ректорът на Политехниката в Щутгарт проф. Цабел ме покани да преподавам там. Тогава имах възможност да се срещна с водещи архитекти като Фрай Ото, Ричард Майър, Джеймс Стърлинг

и Ханс Холайн - знакови имена от учебниците. Темата на моите проектантски и лекционни курсове беше "Строителство в контекст", а по-късно в Лайпциг преподавах "Паметници на културата и строителство в исторически контекст".

Кои са важните за вас проекти в Германия?

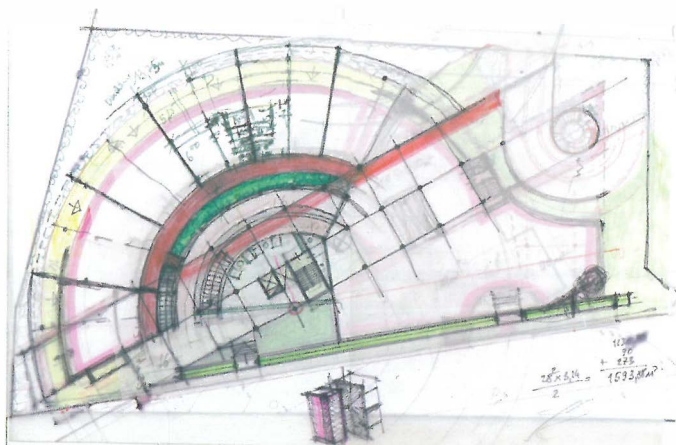
Като докторант във Ваймар ръководен от мен колектив спечели втора награда в конкурса за обновяване, преустройство и реконструкция на центъра на Бад Лангелзалца през 1977 г., а нашият колектив под ръководството на проф. Щар бе отличен с най-високата премия на международния архитектурен конкурс за градска зала в Ерфурт през 1979 г.

През 1991 г. наш проект с участието на проф. Луц спечели трета премия в конкурс за градоустройствено решение на ареала на старата Сточна гара на Щутгарт-Фойербах. Моят проект за експериментален жилищен комплекс "Ексвост" в Десау взе наградата на Шарлероа на "Интерарх София 1994". Интересен е проектът за жилищна сграда - ново строителство в контекст на изграденото в края на XIX век на ул. "Щернвартенщрасе" 46 в Лайпциг.

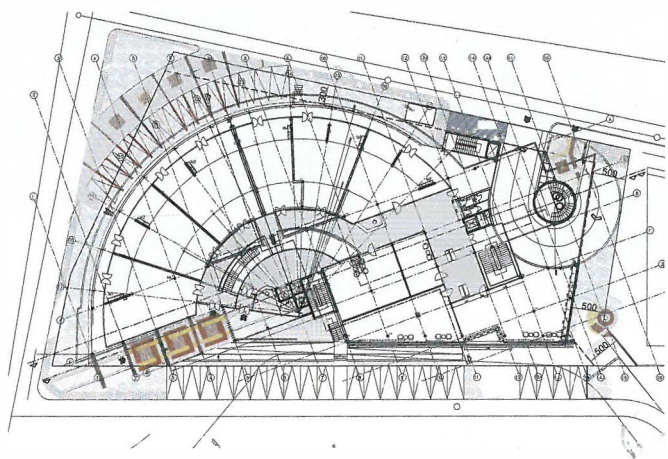
Моят начин на мислене, силно повлиян от постмодерното контекстуално формообразуване, намери израз в редица проекти, реализирани в Лайпциг. Там имах

↑ [Поглед от юг](#)

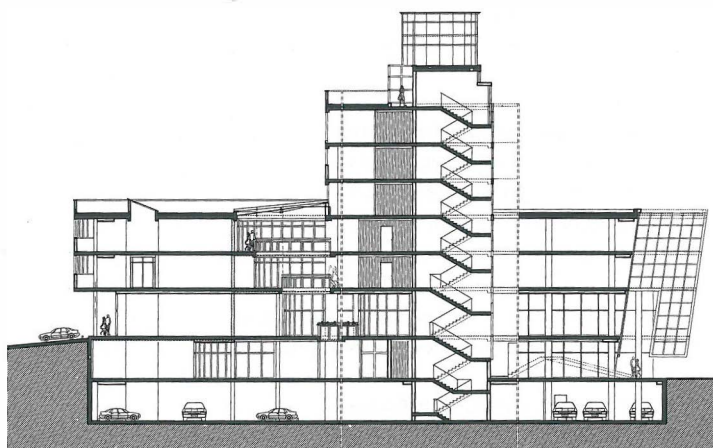
СКИЦА НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПАРТЕР

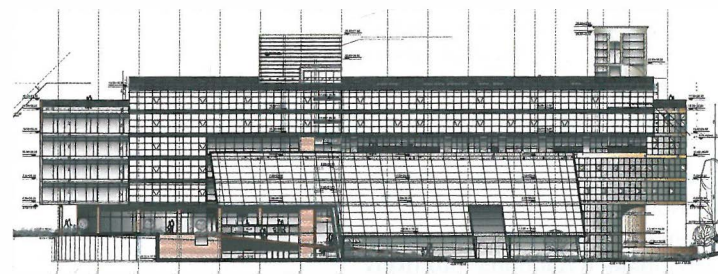
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПАРТЕР

НАПРЕЧЕН РАЗРЕЗ

ФАСАДА ЮГ

възможност да работя в едни от най-богатите квартали с историческа сградна субстанция, където свързването на съществуващата структура с новото строителство беше предизвикателство.

Каква е ролята на семейството, изкуството и спорта във вашия живот?

Моите деца са успешно реализирани и с внуците ми живеят в различни точки на света и говорят на български, английски, немски и китайски. Наред със семейството и живописата спортът е много важен за мен - скиите, плуването и ветроходството ми дават необходимите сили и енергия в ежедневието.

Не преставате да рисувате в характерен стил и да правите изложби?

По време на прекарания от мен един семестър в училището за приложни изкуства "Строганов" в Москва рисувахме изключително много, основно човешко тяло. Моята вътрешна необходимост да се изразявам с рисуване остана и до днес - молив, акварел, гуаш, темпера. Най-много рисувах, докато преподавах в Щутгарт и Лайпциг. В Германия направих няколко успешни изложби, първата от които във Вайблинген през 1994 г. Експозицията "Параклис на живота" през 1995 г. в Елванген беше препратка към българската църковна живопис по време на турското робство под силното емоционално въздействие на църквата в Арбанаси. Интерпретирах традицията от времето, когато българските храмове е трябвало да бъдат до два метра високи, принудени да влязат в земята, и цялата им жизненост се изразява в иконописването. Много от моите картини са вдъхновени от любовта и от музиката. През 2002 г. моя изложба беше част от официалната програма на Световния конгрес на архитектите в Берлин с живопис, дизайн и архитектура като част от програмата на Българския културен институт. Една от най-интересните ми тематични изложби "Музика върху хартия" беше в Берлинската филхармония - най-значимото произведение на следвоенния модернизъм, където по време на експозицията се изпълняваше "Кармина Бурана".

Вие имате редица международни патенти? Научните ми изследвания в областта на архитектурните конструкции са международно признати и патентовани в България, Германия, САЩ и Австралия. Мебел по мой патент са мебелната серия "Берлин", която подготвих за проф. Бирман, директор на Института за проект мениджмънт в Берлин - една много успешна серия. На изложението в Дюселдорф през 2011 г. щандът на "Булдекор", който беше изпълнен по мой проект, показва още веднъж възможностите на затворено нагънатата тънкостенна черупка - обект на моите патенти.

Постмодерното контекстуално формообразуване е определящо за вашата архитектура?

Виждате ли, това е начин на мислене, който формулира поведението на архитектите към непосредствената среда на сградата и в същото време чувствителността им спрямо геометрията на градското пространство, митологичното съдържание и изградения ансамбъл, към типичното и специфичното на мястото. Строителството в контекст означава, че архитектът е предразположен да възприеме излъчването на мястото, да формулира собствените формообразователни амбиции и с асоциациите на архитектурния разказ е

предразположен да възприеме излъчването на мястото, което витае, и цялостното съпреживяване на обекта със заобикалящата го среда в дадения времеви и исторически момент.

Вашата работа за Бургас? Работя за Бургас от 1987 г., когато след завършване на реконструкцията на бул. "Витоша" като пешеходна зона бях поканен да участвам в обновяването на центъра на града. В края на 80-те години и началото на 90-те години проектирах Художествената галерия на ъгъла на ул. "Богориди" и ул. "Александровска", Кукления театър на ул. "Богориди" и Търговския пасаж по ул. "Александровска". След 2007 г. започна вторият етап от моята работа за Бургас, който включва и завършената през 2016 г. сграда "Смарт бизнес център". Тя е инспирирана от класическия модернизъм и по-специално от сградата на "Баухаус" на Гропиус, построена през 1926 г. Окачената фасада е тематизирана и изведена като определящ формообразуването елемент. Присъства и мотивът на кораба, също характерен елемент на класическия модернизъм. В края на 2007 г. с арх. Петко Йовчев създадохме консорциум ППП "Консорциум" между "Атика Р5" и "Пеньо Столаров Арт" с адреси в Бургас, София и Берлин, с които участвахме по различни проекти. Нашият проект за мостика

в Бургас спечели най-висока премия на конкурса за идейна концепция на мост и предмостово пространство "Приморски парк - Бургас".

Най-големият ми проект в Бургас е като главен проектант на "Обемно-градоустройствено решение на централен парк "Арена - Бургас". Задачата съчетава стадион, спортна зала, търговски център, хотели, административни и жилищни сгради.

Вие поканихте архитект Даниел Либекинг в България и той ръководи едноседмичен уъркшоп на студенти по архитектура от Нов български университет? Като част от екипа на Нов български университет създадох Академичното архитектурно ателие - актуална форма на обучение, чиято цел е да срещне студентите по архитектура с високите нива на професионализма. През 2013 г. организахме уъркшоп с Даниел Либекинг, един от първите пет архитекти в света в момента, автор на еврейския музей в Берлин 1999 г. и спечелил конкурса за Кота 0 в Ню Йорк на мястото на Световния търговски център през 2003 г. Студентите - участници в работната седмица, се докоснаха до това светило и темен игол - архитект от световна величина, който обърна внимание на всеки от тях. Даниел Либекинг привлече своя партньор Атилио Терани, внук на

↓ [Поглед от запад](#)

Джузепе Терани, един от водещите архитекти на класическия модернизъм, и ние тримата заедно разработвахме със студентите концепции за осъществяване на централната градска част на столицата от автомобила и хуманизиране на града. Особено място обърнахме на значението на пл. "Света Неделя" за главния градски център на София.

Трябва да кажа, че Даниел Либескинг е и един музикант и неговите философски идеи, както и поезията в свободен стих, показват онази хуманитарна страна на архитектурата, която е характерна и за нашия университет. Образованието по архитектура обикновено е ситуирано в технически университет, художествени академии и политехнически университети. Нов български университет създаде департамент "Архитектура" в една хуманитарна образователна среда. Поканата към Даниел Либескинг беше израз на нашето желание да намерим отговор каква е ролята на архитектурното образование в един хуманитарен университет.

Вашите идеи за развитието на София? София е един от най-интересните градове в Европа със своята връзка с планината Витоша с уникални

зелени клинове, заложили в плана на проф. Мусман от 1938 г., които влизат до центъра. Не мога да се примиря с разсичането на града от булевард "Тодор Александров". Аутобанът изток-запад, който свързва "Люлин" с "Младост" през центъра между Карпо и Декуманус (осите север-юг и изток-запад) на римския град, е едно недопустимо мислене и грешка в градоустройството на София. Моята лична битка винаги е била свързана с центъра на София и връщането на човешкия мащаб на столицата. През 1976 г. нашият колектив спечели конкурса за обществените пешеходни пространства в столичния център. През 1999 г. с проф. Александър Александров и арх. Светла Александрова участвахме в конкурса "Идеи за архитектурно-градоустройствено и функционално развитие на обществените пространства в Централната градска част на град София", а през 2000 г. под ръководството на арх. Атанас Азура предложихме комуникационна схема, която освобождава главния градски център от автомобилното движение - едно характерно за съвременния европейски град решение. От 1976 г. до днес защитавам позицията, че центърът на град София като съвременна европейска столица трябва да бъде освободен от автомобила и да

бъде върнат на гражданите и гостите на нашия град.

За вас контекстуалният подход в образованието по архитектура има особено важно значение?

Моята монография "Сгради и обществени пространства" е реплика в отворената дискусия за центъра на София и за контекстуалния подход в архитектурното проектиране. Като архитект и като педагог смятам, че архитектурното творчество се обляга на три опорни точки: духа на времето, духа на мястото и личността на архитекта.

Арх. Столаров, на 70 години вие сте доволен от един динамичен и успешен живот. Коя е движещата сила зад вашето лично и професионално развитие?

Смятам, че всичко в живота на архитекта е състояние на неговия дух, който той реализира като материална среда. Архитектурата е за мен връзката между света на идеите и тяхната материална интерпретация. Но най-важното е любовта към професията. Всичко започва с интереса към това, което работиш. Ако ти доставя удоволствие, ако работиш непрекъснато и

← Визуализация поглед отгоре

↙ Поглед от юг, детайл кула

↘ Детайл връзка на наклонената фасада с основния паралелепипед

↓ Поглед от югоизток към входа към ниво -3.50 м

→ Поглед от югозапад към централния вход

↓ Централно Фойе със стълба към ниво -3.50 м

полагаш необходимите усилия имаш шанс да стигнеш до желан резултат. Архитектурната професия е трудоемка, в нея има елемент на безкористен труд, свързана е с оптимизъм. Като педагог, който дълги години преподава на бъдещи архитекти, винаги съм мислил, че правенето на добра или лоша архитектура е свързано с качества, които са вътре в студента. А моята задача винаги е била да намеря и разкрия ония рудни залежи, които се крият у всеки един, който осъществява своята мечта, избирайки професията архитект. Професията на архитекта е свързана с разбирането, че не е сам в това, което прави, че начинът, по който мисли, позицията, която заема, се споделя и от други професионалисти, които той цени, които споделят неговия начин на мислене. На всеки етап в университета, в проектантската ми работа и като преподавател в Германия и България съм бил свързан и съм имал подкрепата на хора, които споделят моите възгледи. Имал съм късмет да бъда разбран и подкрепен в моя немалък житейски и професионален път. На 70 се чувствам в добра форма. Проектирам, преподавам, пиша и рисувам. Направих моята юбилейна изложба в рамките на архитектурен фестивал "София - европейска столица", завършвам преустройството на музея и

приемната сграда към Боянската църква в детска градина и предстои моята първа самостоятелна изложба, вече не като архитект, а като художник в София. На моите студенти, от които години наред черпя сили и вдъхновение, искам да кажа, че професионалистите са тези, които са в основата на развитието на обществото и формират градивната еволюция на общественото развитие. Моите убеждения са, че ако останеш верен на себе си и не правиш компромиси с професионализма, със своята авторова позиция и останеш достатъчно отворен за възприемане на духа на мястото и духа на времето, в което живееш, и имаш късмет можеш да реализираш части от своите срички, думи и изречения в контекста на вече изграденото. ■

← Поглед към вътрешния двор, който преминава през четири нива на сградата

↓ Първа скица на връзката на "Смарт център Бургас" със съседната сграда

